

FÖRELÄSNING OM NYA 6 KAP MB OCH ARTSKYDDET

Via skype från Stockholm
den 11 november 2019

Helene Lindahl
Naturvårdsverket

Magnus Martinsson Nattskärra

Innehåll

- Bakgrund
- Bestämmelserna
- Vilka arter det handlar om
- När och hur
- Vilka underlag
- Betydande miljöpåverkan
- Fråga

Bakgrund

- Nytt 6 kap MB 2018
- Genomförande av EU-direktiv (bl a MKB-direktivet)
- Nytt tydligt fokus på bl a fridlysta arter
- Nvv tagit fram vägledningar om nya 6 kap
- Sommaren 2019 kompletterat om artskydd

Syftet med miljöbedömningar

- I 6 kap. 1 § miljöbalken

Syftet med en miljöbedömning är att integrera miljöaspekter i planering och beslutsfattande så att en hållbar utveckling främjas.

6 kap 2 § MB

Med miljöeffekter avses i detta kapitel direkta eller indirekta effekter som är positiva eller negativa, som är tillfälliga eller bestående, som är *kumulativa* eller inte kumulativa och som uppstår på kort, medellång eller lång sikt på;

1. befolkning och människors hälsa,
2. djur- eller växtarter som är skyddade enligt 8 kap., och biologisk mångfald i övrigt,
3. mark, jord, vatten, luft, klimat, landskap, bebyggelse och kulturmiljö,
4. hushållningen med mark, vatten och den fysiska miljön i övrigt,
5. annan hushållning med material, råvaror och energi, eller
6. andra delar av miljön.

6 kap 2 § punkten 2 miljöbalken

- "2. djur- eller växtarter som är skyddade enligt 8 kap., och biologisk mångfald i övrigt."
- De som skyddas enligt 8:1-2 §§ MB
- 8:3 MB= IAS: ej skydd men inte sprida
- 8:4-6 CITES, Nagoya: ej relevant här

Arterna som skyddas av 8:1-2 §§ MB

- De listas i artskyddsförordningen (AF) bil 1 med N och bilaga 2 samt alla naturligt förekommande fågelarter
- Förbudsreglerna i 4-15 §§ AF
- Men i MKB-ändringsdirektivet (art 3):
 - även B-arter bil 1 AF och livsmiljöerna i bil 4 FOMDvs för Natura 2000 – ska också bedömas!
Även utanför N2000-områden..

Fridlysta arter 4-15 §§ AF

- Förbud mot vissa åtgärder/påverkan
- Dispens kan lämnas under vissa förutsättningar
- Syftet att bidra till skyddet av biologiska mångfalden
- Kompletterande regler till de om Natura 2000
- Genomför bl a CBD och Bernkonventionen

Bör komma in TIDIGT i ärenden

- EU-direktiv
- Reglerna ska tolkas strikt (C-103/00)
- Förutsättning för dispens att annan lämplig lösning saknas samt skäl vara uppfyllda
- RÅ 2005 ref 44 - praxis
- Risk för ”onyttiga” beslut då svårt att få dispens för vardaglig exploatering

Vilket underlag krävs?

Det som behövs för bedömningen av:

1. Risk för att något av förbuden i 4, 6, 7, 8 eller 9 §§ AF utlöses?
2. Förutsättningar att lokalisera annorlunda eller vidta försiktighetsmått för att undvika?
3. Finns förutsättningar för att kunna bevilja dispens?

1. Risk att förbud utlöses - underlag

- Vilka fridlysta arter finns i påverkansområdet
 - Befintliga källor, inventeringar
- Vilken bevarandestatus har de nu? (art 12 resp 17-rapporter, rödlista)
- Vilken kan de få efter åtgärden?

(praxis Klinthagen)

1. Praxis: MÖD 2016:1

- Mark- och miljööverdomstolen ansåg att i fråga om verksamheter där *syftet uppenbart är ett annat än att döda eller störa djurarter* är det rimligt att det krävs en *risk för påverkan på den skyddade artens bevarandestatus i området* för att utlösa förbuden i 4 § 1 och 2 artskyddsförordningen. Domstolen gjorde samma bedömning för 8 § artskyddsförordningen.
- Kumulativitet och frågor till EU-domstolen
- Observera - detta inte gäller förbudet i 4 § 4 – där ska KEF upprätthållas

Skydd av arten eller individerna?

Både och..

- Förbud att döda arter (vilt → jaktlagstiftningen)
- Förbud att störa (påverkan på artens status)

För areella näringar och annan pågående verksamhet
– då populationen (se KOM:s vägledning)

Syftet är kopplat till artens status..

2. Lokalisering samt försiktighetsmått & skyddsåtgärder som kan hindra att förbuden utlöses?

- Enligt praxis är AF en precisering av hänsynsreglerna i 2 kap. MB (praxis MÖD 2013:13)
- I första hand bör lokaler med skyddade arter undvikas. (Se 2 kap. 6 §)
- I andra hand ska åtgärder genomföras för att helt ta bort eller åtminstone minska negativa effekter för de skyddade arterna. (Se 2 kap. 3 §)
- Dispens är undantag från förbud - i sista hand

2. Praxis: MÖD 2013:13

Artskyddsförordningen ska ses som en precisering av vad som kan följa av de allmänna hänsynsreglerna när det gäller skydd av arter. En del i prövningen blir då att med tillämpning av relevanta fridlysningsbestämmelser i artskyddsförordningen, bedöma hur de skyddade arterna påverkas av den planerade verksamheten. Genom att föreskriva villkor om försiktighetsmått och skyddsåtgärder kan prövningen leda fram till att verksamheten inte kommer i konflikt med fridlysningsbestämmelserna och att det därför inte blir aktuellt med dispensprövning.

Forts 2. Hänsynsreglerna - underlag

- En redogörelse för om *lämpligaste lokaliseringen* som påverkar skyddade arter mindre och som kan uppfylla syftet med verksamheten eller åtgärden
- Beskrivning av vilka *försiktighetsmått samt vilka skyddsåtgärder* som kan vidtas för att *mildra* effekten av verksamheten eller åtgärden och vilken effekt de har, det vill säga vilka miljöeffekter för arten förväntas med planerade försiktighetsmått och skyddsåtgärder.

3. Finns förutsättningar för att lämna dispens - skäl

- Endast för dispens enligt 14 §: En redogörelse för varför något av skälen i 14 § punkten 3 i AF är tillämpligt för den sökta verksamheten eller åtgärden.
 - Ovanligt att skäl finns för normal exploatering
 - Tex undvika allvarlig skada, tvingande allt överskuggande allmänintressen..
- Krävs inte för 15 §

Forts 3. förutsättning för dispens

- En redogörelse för om det finns *andra lämpliga lösningar* där syftet med verksamheten eller åtgärden nås och som påverkar arten mindre samt motivering varför alternativen har valts bort. (praxis)
- *Arternas bevarandestatus inte försvåras* – Hur statusen kan påverkas av den sökta åtgärden *i området och i landet* samt en jämförelse med de skyddade arternas initiala bevarandestatus (praxis om skalor)

Beslut om betydande miljöpåverkan

- Om risk för miljöeffekter som kan aktualisera förbud enligt 4 och 7 §§ artskyddsförordningen trots föreslagna försiktighetsmått och skyddsåtgärder - då kunna bedömas vara BM
- Ännu högre grad om en art som inte har en gynnsam bevarandestatus bedöms påverkas på ett sätt som inte är obetydligt

Bedömning i det enskilda fallet!

- Normalt inte påverkan på bilaga 2-arter

Fråga om KEF

- Förbudet i 4 § 4 p AF
 - Förbud att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden/viloplatser
 - Gäller även försämringar

Syftar till att upprätthålla *kontinuerlig ekologisk funktion* – ej livsmiljön som sådan

Åtgärder kan vidtas i ev ”fönster” när livsmiljön inte användas – men ej glapp!

Tack för uppmärksamheten 😊

- Frågor?